

דליק ווליניץ

מייסד העמותה לצרכנות אורגנית

ציטוט מומלץ

ווליניץ ד. 2015. חקלאות אורגנית כשמורת טבע. אקולוגיה וסביבה 6(1).

שדה אורגני שנשתלו בו מספר גידולים זה לצד זה. תפיסת הרב-חקלאות (פוליקולטורה) מנסה לחקות את המערכת האקולוגית הטבעית | צילום: דויד סילבר

[תוכן זה הוא חלק מרב-שיח. לחצו כאן לדין המלא](#)

חקלאות אורגנית כשמורת טבע

3 במאי, 2015

גיליון אביב 2015 / כרך 6(1)

חלקה הזעום של הצריכה האורגנית מכלל צריכת המוצרים הטריים בישראל, פחות מאחוז אחד, מחייב להתחיל את הדיון בהפניית הזרקור לחקלאות הרגילה. מיום הקמת המדינה ועד היום לא הועמד אף לא חקלאי אחד לדין על שימוש בלתי ראוי בחומרי הדברה. לחקלאי שעובד בעמל רב, ורואה מזיק שעולה על היבול יום לפני הקטיף, יש שתי אפשרויות: להימנע מלרסס – ואף אחד לא יפצה אותך; או לרסס – ואף אחד לא יעניש אותך. לכן, לרוב הוא יחליט לרסס, גם אם הוראות האזהרה קובעות שאין לעשות שימוש בחומר הדברה שבועיים לפני הקטיף. נוסף על כך, בכל בדיקה ממשית שנעשתה לאורך השנים, של שאריות חומרי הדברה בחקלאות הרגילה (למשל על-ידי ארבעה מבקרי מדינה שונים), נמצאו חומרי הדברה בריכוזים גבוהים משמעותית מהמותר, חומרים האסורים בשימוש בארץ וכדומה. ניתן לשאוב אופטימיות זהירה ממגמת השיפור לאורך השנים, הנובעת מהצורך לעמוד בתנאי הסף של השוק האירופי, אך אף על פי כן, בתוצרת המגודלת במקור עבור רשתות השיווק הגדולות יש פוטנציאל לשימוש יתר בגלל כפיית זמני אספקה קשיחים על החקלאי.

בתוך מציאות זו, תפקידה של החקלאות האורגנית הוא לגרום לשוק הגידולים לנוע לכיוון הירוק של הסקלה. חקלאות אורגנית משמעותה לא רק 'אפס חומרי הדברה', אלא גם – שמירה על זכויות העובדים; שמירה על הסביבה (מפני היעלמות מושבות הדבורים ומהרעלות משנה); התייחסות לאדמה כגוף חי שיש לשמור עליו (בניגוד לפרקטיקת חיטוי הקרקע שהופכת קרקע למצב שומם); שימוש שואף לאפס בתרופות (ברפתות האורגניות); הפחתת צער בעלי חיים (בלולים), אם כי בשוק הביצים האורגניות יש פתח להונאה בגלל היעדר טכנולוגיה לבדיקה בנקודת הקצה אם הביצה אכן אורגנית).

בראש סדר העדיפויות של המדינה צריך להיות הטיפול בחקלאות הרגילה, וזאת בשל נזקיה הקשים. מעבר לכך, בשל תרומת החקלאות האורגנית לבריאות הציבור ולשמירה על הסביבה ראוי שהמדינה תעודד חקלאות מסוג זה,

כפי שעושות מדינות אחרות. השוק האורגני לא צריך לזכות בתמיכה ישירה של המדינה, אלא עליו לעמוד במבחן הכלכלי. עם זאת, על המדינה להתייחס לחקלאות אורגנית כאל שמורת טבע – מרחב מצומצם שיש להגן עליו בשל ערכו הרב. המדינה צריכה לעודד את החקלאים האורגניים על-ידי תמיכה בהם בתקופת המעבר לגידול אורגני. על החקלאי לעבור תקופת הסבה בת שנתיים, שגם לאחריה עקומת הלמידה שלו אטית. בסופו של דבר, המדינה תצא נשכרת מחיזוק ענף יצוא משגשג.

יש הרבה צביעות ביחס לחקלאות האורגנית. כותבים עליה יותר מאשר צורכים אותה. לכן ראוי להכיר במציאות: החקלאות האורגנית צועדת כיום לקראת שוויון, אל מול החקלאות הרגילה, ביחס שבין כמות היבול לבין שטח הגידול (בגידולי מטעים כבר מגיעים ליחס דומה של טונות לדונם, וגם בגידולי פלחה מתקרבים ליחס דומה); אין מחסור בשטחים לחקלאות אורגנית, גם בשל עודפי קרקע חקלאית בארץ וגם בשל הכמות הקטנה כל כך של חקלאות אורגנית המתקיימת בישראל; הכמויות הגדולות של קומפוסט שמשמש בחקלאות אורגנית (פי שניים מחקלאות רגילה) אינן מזהמות את מי התהום ברמה דומה לזיהום הנגרם מדשנים כימיים (שאמנם מעודדים גדילה מהירה של הצמח, אך רוב הדשן נשטף מהקרקע); בניגוד לחקלאות הרגילה, החקלאות האורגנית מבטיחה הימנעות ממוצרים מהונדסים גנטית ומשאריות של הורמונים ואנטיביוטיקה. נוסף על כל אלה, סובלת החקלאות האורגנית מעודף של תשומות וממחסור במחקר ובפיתוח.

החקלאות הישראלית היא מובילה עולמית בשלושה תחומים: השקיה, הדברה וזרזי גידול כימיים. הגיע הזמן להחליף את שני האחרונים בפרקטיקות ידידותיות יותר לאדם ולסובב.